

DE GENIUS VAN HET DORP

D O O R N A N N I E V A N W E H L

Misschien moet ik zeggen: de Genia. Want ze is een zij, de flinke blondine, die mij en zooveel anderen het leven in de zomer en villégiature mogelijk maakt – en die weer een andere categorie menschen het doodgewone leven van alle dag mogelijk maakt.

Vanuit de bosschen leidde mijn weg naar het dorp. Eerst over de stille, smalle pãden, door het bosch, langs de hei. Dan over de straatweg, donker van het lommer van oude beuken. Tusschen de zware stammen zijn de uitkijkjes prachtig. Blond koren aan schoven gebonden, op hellend land, dat langzaam stijgt en zich vlijt tegen de zomerblauwe lucht. Langs boerenerfjes, waar een pracht van zeer vroege herfstbloemen schatert. Japanse lelies, springbalsemien, dahlia's, phloxen. Een paarse variëteit, met bloemen, per stuk zoo groot, als ik ze nog nooit heb gezien, buigt koppen zoo groot als langwerpige rhododendrons over een laag, oudrood baksteen muurtje. Ik spring ineens op van verrukking, mijn révérence voor de majesteit van deze bloem! Lang sta ik te genieten en volg de zachtens wiegelende bloemen met een verrukking in mijn blik, die me, misschien, daarbinnen achter de kleine vensters met horren wel kwalijk wordt genomen. Nog pas immers heb ik, wat ik mooi vond, door een „inboorling” als „beestenvoer” hooren betitelen.

En we leven nu eenmaal in de streek der excentriciteiten. Men heeft wel eens gemompeld over een hek, en dat moest er maar heelemaal om gezet worden, dan was het één groot gekkenhuis. Illustere naam, aan deze hoonende scherts, schertsende hoon verbonden: Frans Netscher.

Heerlijk is mijn rit. Steeds verder, steeds verder, naar het dorp toe. Het wordt drukker op de weg, bonter en afwisselender.

Ik nader het dorp.

Vanzelf gaat de straatweg in de dorpsstraat over. En dan de belommerde hoofdstraat in, en dan afstappen, en dan een hoek om – een pleintje. Weer een hoek – een stil steegje. Een hoek om, een deur in, het gangetje door langs de mooie kamer, naar de keuken, die is als een hol in de heerlijke zomerdag.

Rondom liggen de bosschen, de heiden, de bloeiende tuinen, de rijpende akkers.

De keuken is als een hol. Het rijtje huizen is pal tegen het gemeentehuis gebouwd. De huisjes hebben daarom geen achter-uit. Een niet te groote lantaren in het dak geeft bovenlicht.

In dat hol van een keuken, staat een flink fornuis en brandt als een hel op de heerlijke zomerdag.

En midden in de keuken in het scherpe witte licht staat zij, wie mijn bezoek geldt, het factotum van het dorp of – om een naam te noemen, die meer overeenkomt met mijn gevoelens jegens haar: de goede geest van het dorp. Factotum. Doe-al. Dat geeft de kunstwoorden-tolk.

Zou er icts zijn, dat deze flinke, blonde, blozende vrouw met het opgewekte gelaat niet voor je doet, niet kan?

Ze staat te strijken, hagelwitte slagersjassen, die ze eerst gewasschen heeft. Haar bouten staan op het heete vuur. Ik draag haar mijn nooden voor, de nooden van een huisvrouw, die tijdelijk ver weg in de bosschen woont en vacantië wil hebben.

Ze wil me naar de mooie kamer hebben, maar ik weet, hoe kostbaar haar tijd is en laat haar doorstrijken. Dan ga ik zitten, niet al te dicht bij het gloeiende fornuis en kijk naar haar en praat met haar en bewonder haar. Zoò vind ik haar jaar na jaar terug. Alles doende, alles kennende. Ze is een eind in de dertig. Toch schijnt voor haar stoere gestalte, voor haar blonde haren en blozend gelaat de tijd stil te staan.

Voor mij zal ze mijn stopwerk doen en een zijden tricot jurk wasschen, die mijn meisje niet aandurft en boodschappen doen, als ze in de stad komt en het buitenhuis schoonmaken, als ik er met mijn kinderen en mijn koffers weer uit ben getrokken. Gisteren heeft ze een heele dag in een groentewinkel gestaan – de huisvrouw, die daarin een bijverdienste maakt, nam haar eenige uitgaansdag van het heele jaar, want, en zoo is factotum ook, ze is te geloovig om op Zondag uit te gaan. Factotum gaat welereis uit op een tweede Paasch- of Pinksterdag, maar anders nooit, nooit.

Morgen moet factotum een dag uit naaien. Maar haar dagen kunnen pas om half elf beginnen. Want als haar vaste werk heeft ze het kleine gemeentehuis schoon te maken, 's morgens van zeven tot tien uur.

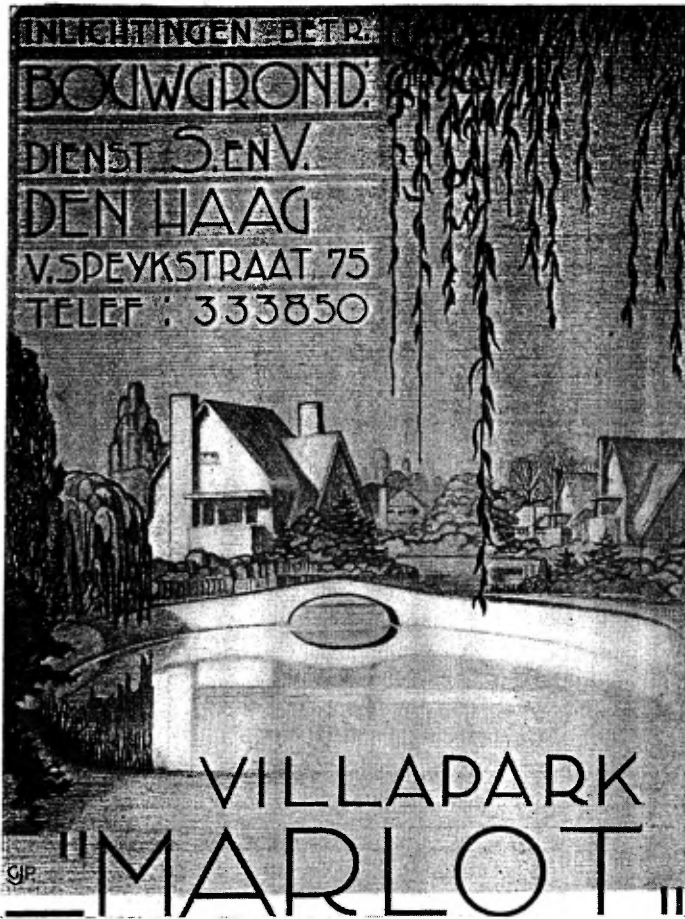
En daar heeft ze per jaar zes werkdagen vacantië van. Ze vindt dat zelf de gewoonste zaak ter wereld en begrijpt eigenlijk niet goed, hoe ze daar op het stadhuis zoo gemakkelijk zijn, om haar die dagen te geven. Ze is al heel lang werkster op het gemeentehuis. *Vroeger* had ze nooit vacantië, geen dag. Dat begreep ze beter dan nu wèl die vacantië. „De boel moet toch gedaan worden”, zegt ze. „Ze komen er toch elke dag in”, zegt ze.

Overigens merkt ze niet veel van haar vacantië. Voor haar geldt het als voor zoovele vrouwen: het heele jaar door hard werken, en in de vacantië nog een beetje harder. Want dan heeft haar eigen en haar moeders naaiwerk zich opgestapeld. „Een mensch heeft toch ook zijn slijtage”, zegt ze. „Zoo nu en dan moet er toch wat nieuws komen”, zegt ze. „De dames willen me toch ook niet zien met de flarden aan mijn lijf.” En zoo naait ze in de vacantië de heele garderobe van haar en haar moeder voor een heel jaar.

Daarom neemt ze haar vacantië buiten de uitgaanstijd van het menschedom, want in die tijd doen tientallen van huisvrouwen een beroep op haar hulp.

„Je zult me toch in geen geval in de steek laten met mijn flensjesfeest?” zeg ik angstig.

Flensjes bakken doet ze als op de paar beroemde flensjesbakkerijtjes in ons land – Montferland bijvoorbeeld. Ik wil een flensjesfuif ten afscheid geven aan de vrienden en vriendinnen, die mijn kinderen zich in de loop der jaren in de omtrek hebben gemaakt en die ons trouw komen uitwuiwen.

„Graag!” zegt ze. Maar wil mevrouw het dan goed vooruit zeggen? Want ik ben bar druk van het jaar – ieder jaar ben ik drukker.”

Nu hebben we alles besproken: van de kousen, de sokken, de onderjurk, de dag van ons wederzien.

Nu ga ik. Ze wou nog thee voor me zetten. Maar dat wou ik niet. Om haar werkzaamheden niet op te voeren en ook wel een weinig uit eerbied voor het laaiende fornuis, want daarbuiten staat immers nog altijd de zomerdag.

En omdat ik weet, dat ze onder haar linnen werkjas keurig gekleed zal zijn, donkere rok met waschblouse en dus slechts heur haren wat heeft op te kammen om er presentabel uit te zien, vraag ik haar, of ze nu niet één half uur kan uitbreken, even met mij gaan theedrinken in de belommerde tuin, buiten het dorp op twee minuten afstand. Je zit er zoo heerlijk, met onder het zware lommer vandaan het gezicht op de langzaam trekkende kudden der grazende koeien in de malschgroene wei.

O, ze kan onmogelijk. Die jassen worden om vier uur gehaald. En dan staat de heele wasch van Mevrouw N. er nog, de fijne wasch, dan. Geen lakens en tafelgoed,

want daar zou ze geen raad mee weten met het drogen. Neen, het fijne goed: zijden onderkleeren, massa's lichte dameskousen, die ze héél moet houden meteen.

Ik dring niet aan en neem afscheid. Vanuit het hol van een keuken, bij het gloeiende fornuis, lokt de belommerde tuin me, met het zomerwindje en de theemet-een-thee-emmer. „Nu moet u toch nog even wachten,” zegt ze. „Ik heb wat voor u” en ze wipt de voorkamer in, waar haar oude moeder zit. Dan komt ze terug met een prachtige bos herfstbloemen, al de soorten, die ik pas langs mijn weg zoo bewonderd heb: vuurlelie's, phloxen, zonnebloemen.

„Ik houd voor mevrouw Jansen de tuin in orde, zoolang ze op reis is,” verklaart ze. „En daar mag ik bloemen snijden, zooveel ik wil. Het is een lieve lust, dat werk. Wat 's morgens in knop staat, is 's avonds, als ik weer gieten kom, opengegaan. Met dit weer giet ik twee maal per dag. Gelukkig hebben ze een heerlijke tuinslang. Wacht, ik zal de bloemen even op uw bagagedrager binden.”

Dat doet ze, kweek en handig. Dan rijdt ze handig en kweek mijn fiets, met de heerlijke vracht het steegje uit tot waar ik op kan stappen. En met een vroolijke groet laat ze me gaan, naar de theetuin toe, en keert welgemoed terug, door het steegje, naar het hol van een keuken.

Mensch. Prachtmensch. Ik moet over haar mijmeren, als ik onder het lommer zit en naar de grazende koeien kijk. Een man en kinderen – hoe rijk zouden die met haar zijn. Zij – het gaat aan haar voorbij. Ze heeft geen tijd, geen tijd. Ik zou me niet kunnen voorstellen, dat er in het dorp, in de omtrek niet iemand was, die haar begeerde of begeerd had – maar ik begrijp het zoo: ze heeft iedereen, alles afgewimpeld met haar vroolijke lach, en ze heeft goed duidelijk gezegd: „Daar heb ik geen tijd voor. En mijn werk dan? En mijn moeder dan?”

Het zou gewoon een paniek veroorzaken onder vele huisvrouwen, die definitief in de schoone streek gevestigd zijn en onder de vele huisvrouwen, die haar zomerhuizen betrekken, vooruit al steunend op de goede geest van het dorp – als ze toch nog eens een haar aangeboden kans nam. En toch – hoe zullen we het haar met ons allen gunnen! We zullen zeker graag allemaal een strootje tot het nest bijdragen. En haar leeg plaats zal natuurlijk wel weer gaandeweg bezet worden. Op slot van zake is niemand onmisbaar en de huisvrouwen zelf zullen genoodzaakt zijn, er wat op te verzinnen. Maar dan zal het de moeite waard zijn om eens na te gaan, hoeveel moderne handen tot uitsteken geroepen worden, om dat ééne paar goedgetrainde vrouwenhanden van de oude stempel te vervangen.

Moge er zegen rusten op dat paar handen van die eenvoudige dorpelinge. Wij huisvrouwen van zomer- en winterhuizen zijn die handen alvast heel dankbaar!

1936

Wij zijn een nieuwe jaargang ingegaan. Het is thans tijd een nieuwe abonné aan te brengen. Wij hebben een nieuwe collectie premies te verdeelen, keurige en praktische voorwerpen. Wilt U niet zoo'n fraai aschbakje, poederdoosje van Japansch lakwerk of een ander geestig voorwerpje ontvangen? Brengt U ons dan een nieuwe abonné aan!